

beidet begynte i siste halvdel av 1980-tallet. Ottawacharteret om forebyggende helsearbeid ble vedtatt i 1986 og var bakgrunnen for World Health Organization (WHO) sin strategi for satsing på forebygging. Samme år etablerte WHO prosjektet Healthy Cities hvor formålet var å konkretisere Ottawacharteret i arbeidet i byer. De forebyggende og helsefremmende tiltakene ble sett i et bredt samfunnsperspektiv hvor flere sektorer og etater måtte samarbeide mot felles mål. I Norge var det plan og bygningsloven som skulle fungere som felles arena for samordning og koordinering av sektorene. Dette førte til et økende fokus på bruk av plan og bygningsloven i det forebyggende og helsefremmende arbeidet, og hensynet til helsen ble innarbeidet som eget tema i plan- og bygningsloven i 2008.

Arbeidet med forebyggende og helsefremmende arbeid på 2000-tallet hadde et bredere perspektiv enn tidligere. Både helsemessige, sosiale og kulturelle faktorer ble trukket inn og plan og bygningslovens prosesser ble tatt aktivt i bruk som arenaer for kunnskapsformidling, samordning og planlegging av tiltak. Arbeidet ble organisert som et overordnet perspektiv på kommunens samfunnsplanlegging og arealplanlegging.

Ridderström er ansatt hos Citiplan AS, hvor han jobber med strategisk areal- og transportplanlegging, konsekvensutredninger og utredningsoppdrag for kommuner og fylkeskommuner. Avhandlingen hans vil bli tilgjengelig på instituttets hjemmeside.

### Skelforrettingsprocessen evaluert – regler, praksis og partsevaluering.

Leikny Gammemo

Tanja Skovsgaard har tatt graden Landinspektør Ph.D. ved Aalborg universitet i 2015, med en avhandling som bør være interessant også i Norge. Her følger en omtale.

Sammendraget som publiseres i det følgende gir et lite innblikk i Skovsgaards doktorgradsarbeid. Det baseres på hennes artikkel «Forskning viser vej til bedre skelforretninger» i Landinspektøren nr. 2-2015 og avhandlingen som ble levert i 2014. For å gi norske lesere et bedre innblikk i og forståelse av det danske systemet har Skovsgaard utarbeidet figur 1 som viser den del av prosessen som skjer under skelforretningen.

Om sin bakgrunn og motivasjon for doktorgradsarbeidet skriver Skovsgaard (2015):

«Min motivation for at undersøge de processuelle regler for skelforretninger stammer fra mine år som fuldmægtig i Lovkontoret hos matrikelmyndigheden, Geodatastyrelsen.

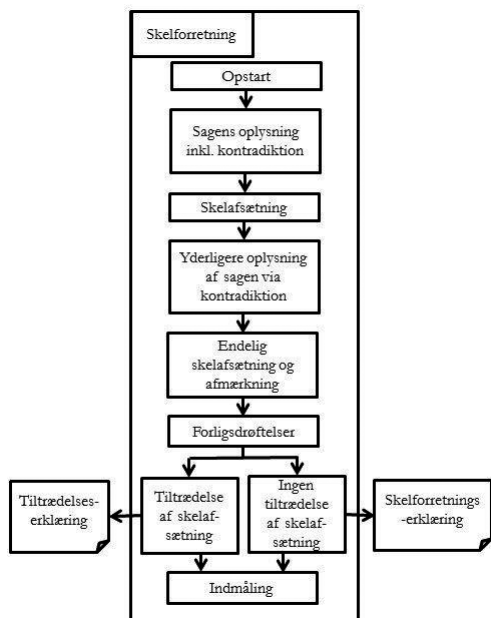
Her har jeg oplevet, at skønt der er ganske få skelforretningssager, så er der ganske mange henvendelser fra landinspektører, der beder om rådgivning i forhold til de processuelle regler. Og der er uforholdsmæssigt mange klager fra skelforretningens parter – både



Foto: Kristian Hegner Reinau

klager til matrikelmyndigheden og til Landinspektørnævnet. For de parter, der fortsætter med at klage, der fortsætter konflikten også. Det er alvorligt for parterne.»

Hun viser til studier om påvirkning av nabokonflikter på folks helse og at parter som har opplevd prosessuell rettferdighet lettere kan avfinne seg med resultatet, også når det ikke går deres vei. Når det kommer til skelforretninger og partenes opplevelse av disse har det ikke vært gjennomført forskning.



Figur 1: *Prosess under skelforretningen. For en mer detaljert utgave og beskrivelse av prosessen se Skovsgaard 2014:35.*

Skovsgaard ønsket derfor å gi en stemme til partene og få frem deres synsvinkel og skriver i innledningen til sin avhandling:

«Projektet startede med en undren over de mange klagesager, matrikelmyndigheden modtager fra parter i skelforretningssager. Jeg spurgte mig selv, hvorfor er der så mange klager og så mange utilfredse reaktioner fra parterne i disse relativt få sager? Er vi som fagfolk for dårlige til at forstå de reelle bevæggrunde for parternes frustration? Hvad er det, vi overser?» (Skovsgaard 2014:3)

Hennes forskningsspørsmål har vært: Hvordan forstås parternes opplevelse av skelforretningsprosessen, og kan parternes opplevelse forbedres?

Et viktig bidrag for å danne en forståelsesramme for hennes arbeid har vært teori om prosessuell rettferdighet. Dette teori grunnlaget sammen med en undersøkelse fra Lissak og Sheppard publisert i 1983 har gitt prosjektets teoretiske forklaringsmodell. Hun har gjennomført intervju med parter og landingspektører, dokumentanalyser og sett på dagens regelverk. Som en del av feltarbeidet er også det norske systemet undersøkt. Gjen-

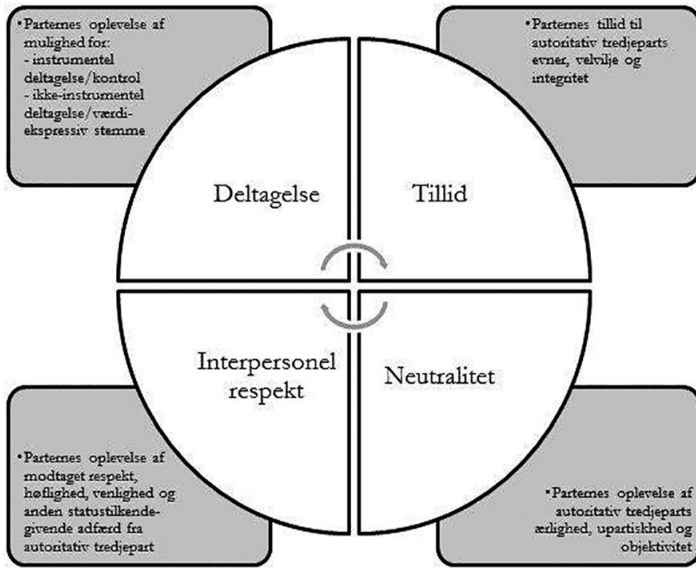
nom teorien og feltarbeid stiller Skovsgaard spørsmål ved hva god konflikthåndtering er. For å presentere teori som er dannet med bakgrunn i undersøkelser benytter hun modellen vist i figur 2. «Heraf fremgår, at de forhold, der har indflydelse på parternes oplevelse af processuel retfærdighed i beslutningsprosesser, er parternes deltagelse, parternes tillid til autoritativ tredjepart, parternes oplevelse af autoritativ tredjeparts neutralitet og interpersonelle respekt.» (Skovsgaard 2015). Hennes undersøkelser viser at partene opplever størst prosessuell rettferdighet når de får fremlegge sin sak for en tredjepart som så tar en beslutning. Dette i motsetning til løsningen der partene skal forhandle seg frem til enighet. Samtidig kan det være gode grunner for en part å inngå i forhandlinger, for eksempel for å få økt kontroll over saken.

Gjennom sine undersøkelser har Skovsgaard funnet en rekke utfordringer ved skelforretningsprosessen. Disse er gruppert i ni hovedproblemer (Skovsgaard 2014:322 f.):

1. Utilstrækkeligt regelgrundlag.
2. Regelbrud og uheldig praksis.
3. Utilstrækkelig fremgangsmåde ved tiltrædelse.
4. Utilstrækkelig proces angående beviser.
5. Utilstrækkelige informationer til og dialog med parterne forud for skelforretningen.
6. For lidt fokus på at reducere procestid og procesomkostninger.
7. Manglende løsning af konflikten.
8. Manglende procesvalg.
9. Fjendtlighed, manglende dialog mellem parterne og manglende forebyggelse af fremtidige konflikter.

Videre kommer Skovsgaard med ni korresponderende forbedringspotensialer som kan forbedre partenes opplevelse av skelforretningsprosessen (Skovsgaard 2014:328 f.):

1. Udbedre fejl og uhensigtsmæssigheder i regelgrundlaget.
2. Stoppe regelbrud og uheldig praksis.
3. Forbedre fremgangsmåden ved tiltrædelse.
4. Forbedre proces ved bevisfremskaffelse og bevisfremleggelse.
5. Øge informationer til og dialog med parterne forud for skelforretningen.
6. Øge fokus på at reducere procestid og procesomkostninger.



Figur 2: Processuel retfærdighedsteori. «Med udgangspunkt i Tylers forståelse af den relationelle model kan etableres en forklaringsmodel for parterens oplevelse af retfærdighed som afhængig af deltagelse, tillid, neutralitet og interpersonel respekt.» (Skovsgaard 2014:45 figur 3.1)

7. Bedre understøttelse af en afslutning på parterens konflikt.
8. Øge procesvalget.
9. Reduktion af fjendtlighed og fremtidige konflikter.

Alle de ni utfordringene og forbedringspotensialene er grundig beskrevet i avhandlingen. Hun påpeker i sin artikkel at forbedringene især vedrører regelarbeid og en styrking av matrikkelmyndighetens kontroll av sakene. Men disse forbedringene vil ikke være nok alene. En forbedring av praksis kan føre til at en rekke forhold løses bedre. Konkret kan dette gjøres gjennom utdanning, etterutdanning og informasjon til de praktiserende landinspektørene. Dette kan ta tid. Et tiltak som derimot kan gjennomføres snarlig viser hun til muligheten for å gi partene bedre informasjon. «Rustes parterne bedre, så de kan stille krav til reglementet og rimelig proces, vil reelt mange av de øvrige problemer også kunne løses. Materialet anbefales udarbejdet fra centralt hold» (Skovsgaard 2015).

Målet med arbeidet hennes var å få frem utfordringer og forbedringspotensial. Det er

derfor det som preger avhandlingen frem til siste kapittel. I kapittel 10 Perspektiver ser hun på mulige løsninger. Her tar hun for seg forslag til en ny skelforrettingsproce som har flere valgmuligheter med bakgrunn i at en løsning som fungerer i en sak kanskje ikke er den beste i en annen:

«Disse parter må antages at kunne have gavn af flere – ikke færre – alternativer for konfliktløsning, således at adgangen til konfliktløsning reelt er tilgængelig, og muligheden for at løse nabokonflikten øges. Mennesker og situationer er ikke ens, og den konfliktløsningsproce, der er tilstrækkeligt i én situation, kan være utilstrækkeligt i en anden situation.» (Skovsgaard 2015:336)

## Referanser

- Skovsgaard, Tanja. 2014. «Skelforrettingsproce- sen evaluert – regler, praksis og partsevaluering.» Ph.D., Institut for planlægning, Aalborg Universitet.
- Skovsgaard, Tanja. 2015. «Forskning viser vej til bedre skelforretninger.» *Landinspektøren* 2- 2015:18-21.